
SERİ		CİLT		SAYI		
SERIES	B	VOLUME	30	NUMBER	2	1980
SERIE		BAND		HEFT		
SÉRIE		TOME		FASCICULE		

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ

DERGİSİ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL
ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

TÜRKİYE ORMANCILIĞININ ANASORUNLARI

Prof. Dr. Besalet PAMAY 1

Türkiye'nin doğal potansiyeli, özellikle doğal ekolojik koşulları (iklim, toprak ve biyotik özellikleri) bakımından, Ülkemizin bir zamanlar sahip olduğu sanılan 60 milyon hektar orman sahasından⁽²⁾ bugün, ancak 20 milyon hektar (% 25) orman alanı kalmıştır (Resim 1). Yani Ülkemiz, 2/3 orman sahasını yitirmiş; doğası (bitki örtüsü, hayvan varlığı, toprağı, su düzeni, kıyıları, dağları, havası...) alabildiğine haraplaştırılmış; ekolojik doğal dengesi alt üst edilmiş bir yurttur.

Türkler, 900 yıldan beri yerleşmiş oldukları Anadolu'da, doğal ormanların saha ve serveti bakımından azalmasına neden olmakla beraber, Ülke ormanlarının azalmasında Türkler'den önce Anadolu'da binlerce yıl yurtlanmış olan çeşitli kavimlerle, elverişsiz ekolojik koşulların da, herhalde önemli rol oynamış olduklarını kabul etmemiz yanlış olmaz.

Ancak bir gerçeğe daha dikkati geçmekte yarar vardır; 1930 yıllarında 13 milyon olan Ülke nüfusu, 50 yıl içinde, yani bugün 3 - 4 katına kadar artmıştır. Bu hızlı nüfus artışı, Ülke ormanlarının *tarla açma, yangın çıkarma, kaçak ve usulsüz kesimler yapma, ormanlarda hayvan olatma* biçimindeki büyük orman tahribatının başlıca sosyo - ekonomik ve hattâ kültürel nedenlerini oluşturmaktadır. 2000 yılında (yani 20 yıl sonra) 80 milyonluk bir ülke durumuna geçecek olan yurdumuzda, ormanların, bugünkü durumu ile, bu nüfusun ağaca ve oduna (yapacak ve yakacak oduna) olan büyük gereksinimini karşılama olanağı kesinlikle yoktur. Esasen 900 milyon m³ *ağaç servetine* ve 27 milyon m³ *artım kapasitesine* ve 22 milyon m³ *üretim olanağına* sahip ormanlarımızın,⁽³⁾ bugünkü kuruluşları ve ekstansif işletmecilik uygulamalarıyla, Ülke gereksiniminin tümünü karşılayamayacak; ve sonunda, Ülke ormanlarının ağaç servetlerine elatılmak zorunda kalınacaktır. Bu suretle ormanlarımızın saha ve servetleri yokedilirken, yıllık üretimi de, her yıl büyük bir hızla düşecektir. Basit bir hesapla (nüfus kontrolü ile Ülke nüfusunun 60 milyonda, yıllık orman ürünlerine olan gereksinimi 30 milyon m³ de ve yıllık üretim gücü % 3 de kalacağını kabul etsek) Ülke ormanlarında ;

1980 yılında 900 milyon m³ olan ağaç serveti ve 22 milyon m³ olan ağaç üretimi,

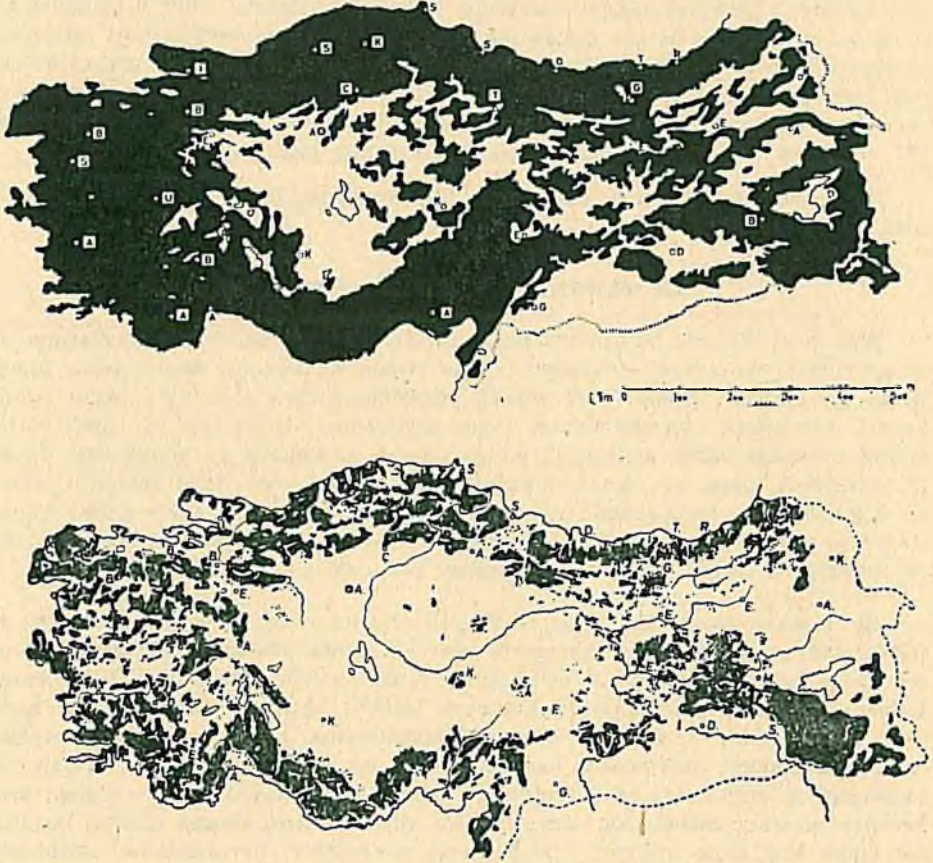
1990 yılında 820 milyon m ³ ağaç servetine ve 20 milyon m ³ ağaç üretimine										
2000	>	720	>	>	>	>	17	>	>	>
2010	>	590	>	>	>	>	13	>	>	>
2020	>	420	>	>	>	>	8	>	>	>
2030	>	200	>	>	>	>	1	>	>	>
2035	>	55	>	>	>	>	0	>	>	>

1 İ.D. Orman Fakültesi, Park - Bahçe ve Peyzaj Mimarisi Kürsüsü, Bahçeköy/İstanbul.

2 Schiachtl, M. Hugo ve ark. : In Anatolischen Gebirgen, 1965.

3 Orman Bakanlığı : Ormanlık Ana Planı (1973 - 1995).

düşecektir. Bu sanırız, iyimser bir tahmindir; gene sanıyoruzki bu gidış durdurulamazsa, ençok 40 - 50 yıl içinde, artık Türkiye'de ormandan bahsetmek, olanak dışı görünmektedir.

Resim 1.

(Üstte) Türkiye'nin potansiyel orman alanları, (altta) aktüel orman alanları (Schlechtl'den).

Bu durum, bir ülkenin başına gelebilecek felâketlerin en büyüğü olarak tanımlanabilir. Çünkü, ağaçlarını kaybeden orman sahaları, hertür dış faktörlerin etkisi altında, topraklarını da kaybedecek; bu kayıplar, tarım ve otlak alanlarına da sirayet ederek; 50 yıl içinde Ülke, belki de tümüyle bozkırlaşacak; barınılamaz ve yaşanamaz bir yurt durumuna düşecektir.

Buna, Ülkesini ve Ulusunu seven kimsenin razı olabileceğini kabul edemeyiz. İşte bu büyük ve önemli nedenlerle, Türkiye Ormancılığının ana sorunlarına, kısaca değinerek ve çoğunlukla bilinen arazlarla ilgili teşhisleri tekrarlıyarak, bu sorunların önemini vurgulamak, çözümleri için gerekli ve isabetli sanılan bazı bilimsel ve teknik çareleri, meslek ve kamu önünde, ana hatlarıyla açıklamak, bizim için kaçınılmaz bir görev olmuştur. Üstelik bu görev, Türkiye koşulları altında, enaz Tarım kadar önemli olan Ülke Ormancılığının üzerine düşen ağır hizmetlerin eksiksiz yerine getirilmesinde ve karmaşık ormanlık sorunlarının çözümünde, Bakanlık dü-

zeyinde siyasal bir otoritenin gerekliliğini de vurgulama bakımından belgesel ve bilimsel bir gerekçe vermek için de zaruret halini almıştır.

Şayet, burada önerilecek olan ana çözüm yolları, bakanlık düzeyinde bir politika ve idare altında, uygulama alanlarına intikal ettirilebilirse, belki, ormanların korunması, orman sahalarının genişletilmesi, geliştirilmesi ve verimlerinin artırılması suretiyle Ülkenin ve Ülke halkının gereksinim duyduğu ve duyacağı orman ürünlerini, büyük ölçüde Ülke topraklarından elde etmek, Ülkenin ekonomik ve sosyal geleceği için olumlu sonuçlara ulaşmak, Ülkenin doğasını onarmak ve ekolojik dolaşım dengesini yeniden kurmak, olanak içine girmiş olacaktır.

Bu genel girişten sonra, ana ormancılık sorularına, önem derecelerine göre ve sırasıyla değinebiliriz.

1. ÜLKE ORMANLARININ KADASTROSU SORUNU

Bize göre, Ülkenin bütün ormancılık sorularının başında, orman sınırlarının kesinleştirilmesi ve orman sahalarının (yada orman mülkünün), devlet adına tapuya tescilli gelmektedir. Çünkü, 1937 yılında yürürlüğe girmiş olan 3116 sayılı Orman yasası, ormanların sınırlandırılması (yada kadastrosu) işinin beş yıl içinde bitirilmesi emrettiği halde, aradan 43 yıl geçmesine, ormancılık 10 yıldan beri bakanlık düzeyinde etkili bir kuruluşa kavuşmasına ve binlerce (7000) teknik elemana, bir çok teknik ve mali olanaklara sahip olmasına rağmen, genellikle politik nedenler ve politik çıkarlarla, halen ormanların tahdit ve kadastrosu tamamlanamamış ve ormanların, hazine adına tescil edilerek tümünün tapusu alınamamıştır.(4)

Bu sorunun zamanında, tam ve ihtiyaç ölçüsünde çözümlenememiş olması; bir çok orman sahasının elden çıkmasına, mahkemelerde yüzbinlerce orman/mülkiyet ve orman suçları davalarının açılmasına, mahkemelerin gereğinden fazla meşgul edilmesi yanında, mahkemelerde kesin ve isabetli kararlar verilmemesine, çeşitli tapu ve zilliyetlik oyunlarıyla devletin aldatılmasına, milyarlarca liraya malolan hazine zararlarına, milyonlarca metreküp ağaç servetinin aşırılmasına, orman topraklarının ve ormandaki odun üretiminin önemli ölçüde kaybına neden olmuş; mahkemelerden sonuç alınsa dahil orman mülkü, fillen devletin elinden çıkması; bu alanlar tarım alanlarına dönüşmüş; yerleşmeye ve endüstri kuruluşlarına tahsis edilmiş; Ülkenin ormanları ve orman toprakları üzerinde bir çeşit *yağma rejimi*'nin insafsız ve sorumsuz yeli estirilmiştir.(5)

Mülkünün sınırlarını ve sahasının genişliğini bilmeyen bir mülk sahibinin, mülküne sahip çıkması ve onu başkalarına karşı koruması, servetini rasyonel biçimde işletmesi ve optimal düzeyde (birim alandan en fazla çeşitli ve kaliteli) ürün elde etmesi, nasıl olanak dışı ise, devlet de ormanlarında bu duruma düşürülmüştür.

Bu nedenle, bütün sorunların çözümünden önce, *ormanların sınırlandırılması ve kadastrosu işini*, en kısa sürede, tamamlamak, devletin orman mülküne (hukuken

4 Şimdiye kadar tahdidi yapılan orman alanı genişliği 6-7 milyon ha kadardır (Kaynak: Orman Bakanlığı çalışmaları, 1978).

Örneğin : ortalama olarak yılda 15.000 ha orman alanı elden çıkmakta, 6.000 adet orman/mülkiyet anlaşmazlığı görülmekte ve 100.000 otlama suçu işlenmekte, 80 - 85.000 adet orman davası açılmaktadır. Ülke orman suçlarıyla yılda 15 milyar lira zarara uğramakta ve 8.000 m³ ağaç servetli ormandan usulsüz kesilmekte ve çıkarılmaktadır. Yılda 15.000 ha orman alanı tarım alanına dönüşmektedir (Kaynak: Orman Bakanlığı çalışmaları, (1978) ve 1. Ormancılık Yüksek Danışma Kurulu Toplantısı Raporu, 1978).

de) kesinlikle sahip çıkılması, hayati önem taşımaktadır. Bu hayati işin, tekniğine uygun bir yöntemle, bazı yerlerde yeniden yapılması, bazılarında revizyona tabi tutulması gerekmektedir. Devletin bu işi bitirebilmesi için, bütün yasal, teknik ve mali olanakları ve gücü vardır. Bu gücünü ve olanaklarını seferber ederek devletin biran önce mülküne sahip çıkması, kiracı durumunda bulunan Ormancılardan sınırlandırma ve kadastro işini yapmalarını beklememesi lâzımdır. Devlet, Ormancılardan, sınırları ve sahası kesinleşmiş, mülkiyet anlaşmazlıkları çözümlenmiş orman sahalarında, ormancılık tekniğinin bütün hizmetlerini istemeli ve Ormancıcıyı politikacı ile karşı karşıya bırakmamalıdır.

Diğer Ormancılık sorunlarının ele alınması, bu sorunun çözümünden sonraki bir döneme ertelenebilir. Bu erteleme ile ortaya çıkabilecek sakıncalar, mülkiyet sorununun biran önce çözümlenmemesinden doğabileceklerin yanında, kanımca daha az önemlidir, sonradan ve kısa sürede telâfi edilebilecek niteliktedir.

Devlet ormanlarının sınırlandırılmasının ve tapuya tescilinin (kadastronun), pratik bir yarar sağlamıyacağını savunanlar, tahdidi tamamlanmış olan yerlerde bile ormanların gene yok edildiğini ve edileceğini belirtenler olabilir. Kanımızca bu savlar, oldukça zayıftır. Nitekim tapulu sayısız tüzel ve özel mülk, her zaman ve her yerde tecavüze uğramış, mülkiyet anlaşmazlıklarının konusu olmuştur ve olmakta da devam edecektir. Bunlar oluyor diye, orman mülkünü kesinlikle belirlememek, çok sakıncalı bir tutum olur.

Bize göre, devlet ormanlarının sınırlandırılması ve tapuya tescil edilmesi suretiyle, şu yararlar sağlanacaktır.

1. Devletin yada Hazinesinin, orman ve orman toprağı olarak, nerede ne kadar malı olduğu, sınırları, sahaları ve servetleriyle, artık kesinlikle bilinecektir. Bugün bu mülk, maalesef kesinlikle bilinmemektedir.
2. Sahibi devlet olan orman mülküne ve orman toprağına, dışarıdan yapılan her tür müdahale, diğer sahipli tüzel ve özel mülklerde olduğu gibi, daha kolay önenebilecek; bugün olduğu gibi (bir yerin orman olup olmadığı), tarafsızlığı daima kuşku götüren bilirkişilerin veya Orman ve Tarım Bakanlıklarının mütalâalarına bırakılmayacak; sınırlar ve sahalar, ancak teknik bir sorun olarak, mahkeme önünde kesinlikle isbatlanabilecektir. Bugün bunlar, kesinlikle yapılamamaktadır.
3. Bu kesinlik, hem ormana dıştan olan müdahaleleri ve orman davalarını azaltacak; bu da, orman davalarıyla mahkemelerin boşyere meşgul edilmesini, gereksiz zaman ve emek kaybını asgariye indirecektir. Mevcut sayısız anlaşmazlıklar, bunun gereğini açıkça ortaya koymaktadır.
4. Politikacı, tapuya kayıtlı orman mülkünü halka, bir daha ve özellikle seçim dönemlerinde peşkeş çekemeyecektir. Eğer devlet isterse, Anayasa ilkeleri içinde, bu mülkünün kullanma biçimini kanunla değiştirerek, başka bir yararlanmaya da tahsis edebilecektir. Bu güne kadar olan uygulama, bunun tamamen tersi olmuştur.
5. Özellikle Orman kanunlarında yer alan *orman tanımı*, bundan böyle kanunlardan çıkarılabilecek ve orman tanımı ile ilgili sübjektif yargılar önlenecek, devamlı surette devlet ve ülke aleyhine olan *ormanlardan bazı alanların, orman rejimi dışına çıkarılmasıyla ilgili sübjektif işlemlere* son verilebilecektir. Bugüne kadar, bu yolla yüzbinlerce hektar orman toprağının, savurganlık derecesinde başkalarına hibe edildiği unutulmamalıdır.

6. Nihayet Ormançılar, teknik çalışmalarını, devletin mülkü olan ormanlar ve orman toprakları üzerinde yaptıklarını bilecekler ve dış müdahaleler korkusu ile teknik çalışmalardan geri kalmıyacaklardır. Ve devlet, orman sahalarında da varlığını gösterebilecek, Ülke ve Ulus yararına olan sosyo-ekonomik bütün kararlarını isabetle alma, isabetle tasarruf etme ve uygulama olanaklarını bulabilecektir.

İşte bu ve buna benzer nedenlerle, Devlet, ormanların kadastro işinin gerektirdiği bütün malî ve teknik olanaklarını seferber ederek, bu işi gerçekleştirmenin yollarını aramalı; kıracı durumda bulunan Orman Teşkilâtından onun çözümünü istememeli, aksine ormancıları, orman işletmeciliği özellikle entansif orman işletmeciliği hizmetlerinde, her bakımdan desteklemelidir. Bu destekte, siyasi otorite durumunda olan Orman Bakanlığının, etkin bir kuruluş olarak varlığının devamı da unutulmamalıdır.

2. ORMANLARIN KORUNMASI SORUNU

Orman mülkünün sınırları, saha ve servetleriyle kesinleştikten sonra, kesinlikle çözümlenmesi gereken ikinci önemli sorun, ormanların sahaları ve ağaç servetleri ile dış etkenlere ve tecavüzlere (yangınlara, hayvan otlatmalarına, tarla açmalarına, kaçakçılara, ağaç zararlılarına ve hastalıklarına, politik baskılara ve tavizlere v.b.) kısa bir deyimle, her şeyin baş amili olan İNSAN'a karşı korunmasıdır.

Ormanların fiziki olarak korunması işi, Ülkemizde ve uzun yıllardan beri, çeşitli yöntemler denenerek, çözümlenmeye çalışılmış ise de, Ülkenin politik yapısı ve politik tavizler, orman içi ve kenarı köylerin sosyo-ekonomik sorunlarıyla birleşince, orman/halk ilişkilerinin dengelenememesi, daima ve başta gelen olumsuz bir etken olarak rol oynamıştır. Bu nedenle de koruma konusunda bir türlü sonuç alınamamış; bu sorunun ortadan kaldırılamaması bir yana, müzmin bir yara olarak önemli korumaya devam etmiştir. Örneğin; 1960 - 1976 yılları arasında (17 yılda) 210.000'e yakın tarla açma, 1 milyon metrekübe yakın kaçak ağaç kesimi ve taşıma, 100.000'den fazla otlatma, 1972 - 77 yılları arasında (6 yılda) 6.000'e yakın yangın çıkarma suçu saptanmış; bu suçlarla 105.000 hektar orman toprağı tarlaya dönüştürülmüş, 85.000 ha orman alanı yanmış, 3 milyon m³'e yakın ağaç serveti (m³'ü 4000 liradan 12 milyar lira) ve 1 milyon tona yakın odun (tonu 2000 liradan 2 milyar lira) aşırılmış yada elden çıkarılmıştır.⁽⁶⁾ Bunlara, tesbit edilemeyenler de dahil edilirse, facianın ve ülkeye ve ormanlara verilen zararın büyüklüğü, daha kolay kavranır.

Kanımıza göre; orman, orman içinde ve kenarında yaşayan köylü vatandaşlarımızca kendilerine Tanrının bir vergisi olarak, *tarım arazisi kazanma, ormandan serbestçe yararlanma ve orman ağaçlarını keserek ve satarak bir geçim kaynağı* (eski tabiri ile Cibali mübaha) olarak görüle gelmiştir. Bu kanı, 1961 Anayasasına rağmen az veya çok derecede, gene de devam etmiştir, etmektedir. Üstelik orman köyleri nüfusunun artması (4 milyondan 12 milyona çıkması), yukarıda belirtilen halk/orman ilişkilerinde, halkın ormanlar üzerindeki baskısını daha da artırmıştır. Bu baskının seçim dönemlerinde ve politik vaatlerle ve tavizlerle, doruk notasına ulaştığı görülmüştür.⁽⁷⁾ Yangınlar, tarla açmalar, otlatmalar ve kaçak kesimler ve

⁶ Orman Bakanlığı çalışmaları, 1978.

⁷ Geniş bilgi için, ÖZDÖNMEZ, M.'in Orman Suçları ile ilgili af kanunları ve sonuçları (O.F. Dergisi, seri B, sayı 2, 1973) ilgili yazıya başvurulması.

Resim 2.

(Foto : PAMAY)

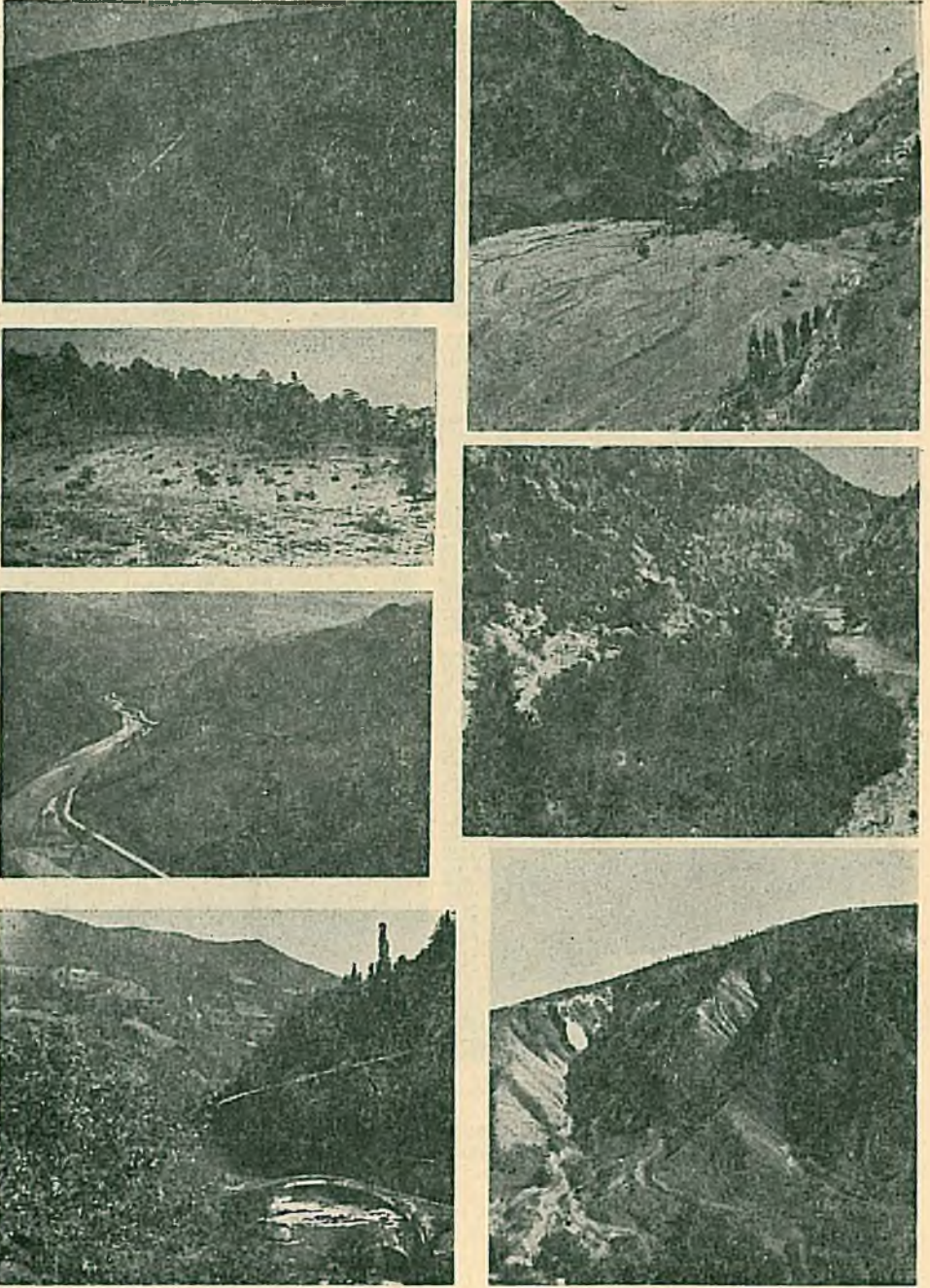
Korunması ve entansif işletilmesi gereken verimli ormanlarımız.
(Göknar, Lâdin, Sarıçam, Kayın, Meşe, Sarıçam + Göknar ve Karaçam).

Resim 3.

(Foto : PAMAY)

Onarılması ve üretime sokulması gereken bozuk ormanlarımız.
(Topo kuruması, kapalılığın kalmaması, servetçe fakirleşme, bozuk gençlik, yabancılaşma ve gençleşmeme).

Resim 4.

(Foto : PAMAY)

Ormanlarımızdan tahrip örnekleri.

(Yangın, otlatma, tarla açma, yerleşme, erozyon, toprak kaybı ve tarım alanlarının taşkınlarla ve sellerle elden çıkması).

Resim 5.

(Foto : PAMAY)

Ormancılık çalışmalarından örnekler
(Doğal ve yapay orman gençleştirme, fıldan yetiştirme, ağaçlandırma ve ormanlaştırma).

hattâ teknik orman çalışmalarını engellemeler, teknik ve yardımcı personeli tehdit ve öldürmeler... vb. olumsuz gelişmeler, halk/orman ilişkisinin halâ etkin bir biçimde düzenlenememiş olduğunu açıkça vurgulamaktadır.

Ormanların korunmasında halk/orman ilişkilerinin mutlaka olumlu bir dengeye oturtulması zarureti açıktır. Bu dengeyi kurmada, sosyo-ekonomik sorunların çözümünü yanında, *politik nedenlerin öncelikle bertaraf edilmesinde hayati ihtiyaç vardır. Dinin politikaya alet edilmemesi gibi, ormanın ve ormancılığın da politikanın ve politikacıların elinden kurtarılması*, bizde kesin bir çare olarak, belirginleşmiştir.

Sosyo-ekonomik (ve hattâ kültürel) halk/orman ilişkileriyle ilgili sorunların çözümüne, ancak bundan sonra eğilmek, fevkalâde önemlidir. Bu konuda; halka, ormanlarda tarla açmaya, yangın çıkarmaya, hayvan otlatmaya, kaçak kesim yapmaya *özendirmeyecek iş sahalarının açılması*, başta gelen önlemlerden biri olarak görülmektedir.

Türkiye ormancılığında, orman işletmeciliğinin gereği bulunan teknik çalışmalar (istihsal ve taşıma, gençleştirme, ağaçlandırma ve ormanlaştırma, orman bakımı ve ıslahı, toprak koruma, sel ve taşkınları önleme, mer'aları ıslah etme, yol yapma... vb. işler), 1,1 milyona varan orman iççisine gereksinim duyuracak kadar geniş çaptadır (Tablo 1).⁽⁸⁾ Geçimini ormana bağlamış olan orman köylüleri, orman ürünleri üretimini artırır ve ulusal ekonomiye katkıda bulunurken, diğer taraftan da kendilerinin ormana olan olumsuz müdahalelerini, ister istemez azaltacak ve ormanın, sadece Ulusun ve Yurdun tükenmiyen ve kendi kendini yenileyebilen bir doğal kaynak olduğunu, yalnız doğanın ve tarımın sigortası bulunmadığını, fakat aynı zamanda kendilerinin de *devamlı iş ve geçim kaynağı* bulunduğunu kesinlikle anlayarak, ormanı başkalarından önce ve herkesten çok korumanın gereğine inanacaklardır. Yani ormanların korunması sorununun kesin çözümü, sosyo-ekonomik önlemlere bağlı görünmektedir. Bu nedenle, planlı çalışma kayıt ve şartıyla, ormanların korunması sorununa bu yolla daha kolay ve etkin bir çözüm bulunabileceği ne kesinlikle inanmaktayız.

3. ORMANLARDA ÜRETİM - GENÇLEŞTİRME VE BAKIM SORUNLARI

20 milyon hektar tutan orman sahasının (koru ve baltalık ormanlarının- en az 2/3 si bozuk durumdadır; yani bu ormanlarda ağaç serveti ve yıllık artım gücü çok düşüktür; yapısal kuruluşları normal değildir; yani orman kuruluşu delikli ve boşluklu ve gevşektir; ağaçları hasta ve zarar görmüş ve kalitece düşüktür. Örneğin; 11,9 milyon hektar bozuk ormanda 102 milyon m³ dikili ağaç serveti ve yılda 3,3 milyon m³ artım saptanmıştır.⁽⁹⁾ Bu, ortalama olarak hektarda 8,5 m³ ağaç serveti ve *0,3 m³ artım* demektir ki, tamamen hayal kırıcı bir durumdur. Bu ormanlardan üretim beklemekten çok, bunların onarımına alınması, üretim yapmayan boş ve ağaçsız alanların, *her m² sinin*, suni gençleştirmelerle (ağaçlandırmalarla), *ürettime sokulması* lâzımdır. Aksine bir tutum, yani ağaçsız orman topraklarının üretime sokulamaması, büyük üretim kayıplarına, bundan daha kötüsü toprakların erozyonla kaybına ve buralarda bir daha orman yetiştirilmemesi sonuçlarına neden olacaktır.

⁸ Orman Bakanlığı : 1. Ormancılık Yüksek Danışma Kurulu Toplantısı raporu, 1978.

⁹ Ülkemizin verimli ormanlarında yıllık ortalama artım 1.45 m³/ha iken, bu artım Fransa'da 2.45 m³/ha, Romanya'da 2,6 m³/ha, İtalya'da 2,7 m³/ha, Belçika'da 3,0 m³/ha ve Almanya'da 3,9 m³/ha dir (Kaynak: Fırat, F.: Ormanlarımızın verimli, orman devamının çeşitli yönlerine dair ilmi görüşler, 1951).

Tablo No. 1 (PAMAY'a göre)
Entansif Orman Çalışmaları İçin Gerekli ORMAN İŞÇİSİ TAHMİNİ (100 - 200 İş günü üzerinden)

İş çeşidi	Yıllık iş alanı	Kriter işçi	Gerekli işçi	İşçi toplamı
I. GENÇLEŞTİRME (Doğal/yapay)				
5 mil ha KORU (U: 100 yıl)	50 bin ha	2/ha	100.000	
3 mil ha BALT. (U: 30 yıl)	100 bin ha	1/ha	100.000	200.000 işçi
II. BAKIM				
5 mil ha KORU (U: 100 yıl)	250 bin ha	1/5 ha	50.000	
3 mil ha BALT. (U: 30 yıl)	100 bin ha	1/5 ha	20.000	70.000 işçi
III. ORMAN ONARIMI				
12 mil ha ORMAN (U: 100 yıl)	120 bin ha	1/ha	100.000	120.000 işçi
IV. ORMANLAŞTIRMA				
5 mil ha YENİ ORMAN	200 bin ha	1/ha	200.000	200.000 işçi
V. ORMAN FİDANI YETİŞTİRME				
25 Büyük fidanlık (40)	25 fidanlık	40/fid.	1.000	1.000 işçi
VI. YOL YAPIMI VE ONARIMI				
610 bin ha YOL YAPIMI	12 bin km	20/km	240.000	
390 bin ha YOL ONARIMI	8 bin km	10/km	80.000	320.000 işçi
VII. AMENAJMAN VE SINIRLAMA				
2 mil ha (100 rev. heyetli)	2 mil ha	1/500 ha	4.000	
2 mil ha (500 heyet)	2 mil ha	1/400 ha	5.000	9.000 işçi
VIII. KORUMA VE SAVAŞIM				
8 mil ha YANGIN KORUMA	8 mil ha	1/1000 ha	8.000	
5 mil ha SAVAŞIM	5 mil ha	1/1000 ha	5.000	13.000 işçi
IX. TRANSPORT VE DEPOLAMA				
1 mil ha TRANSPORT	20 mil m ³	1/200 m ³	100.000	
1 mil ha DEPOLAMA	10 mil m ³	1/1000 m ³	10.000	110.000 işçi
X. HAVZA VE MERA ISLAHI				
2 mil ha EROZYON KONTR	50 bin ha	1/ha	50.000	
500 bin ha MERA ISLAHI	5 bin ha	1/ha	5.000	55.000 işçi
XI. DİĞER ORMAN İŞLERİ				
SAYILAMIYANLAR (% 10)			12.000	12.000 işçi
T o p l a m				1.110.000 işçi

Verimli ve normal kuruluşta olduğu kabul edilen 1/3 orman sahasında ise, yapılması gerekli olan üretimle, ormanların gençleştirilmesi ve bakımı önlemlerinin eksiksiz alınması, büyük önem taşımaktadır. Ormanda üretim amacıyla yapılacak kesimlerin (son hasat kesimlerinin), tüm ağaçları alınacak olan yaşlı orman sahaslarında, mutlaka gençliğin getirilmesi tedbirleriyle (teknik müdahalelerle) *elele gitmesi* (koordinasyonu); tüm ağaçları alınmayan genç ormanlarda da birim sahadan alınacak bakım ürünlerinin (ara hasılat kesimlerinin), miktar ve kalite bakımından *azamiye çıkarılması* gerekmektedir.

Ülke ormanlarının yaşlı sahaslarında ancak 1/4 alanda, genç ormanlarda 1/10 alanda belirtilen teknik çalışmalar yapılabildiği dikkate alınır, ormanlarımızın gençleştirilmesine ve bakımına, bir başka deyimle, *ormanlarımızın entansif işletilmesine* gereken önemin halâ verilmemiş olduğu, kolayca anlaşılır.

Sayet Ülke ormanları, entansif orman işletmeciliğinin konusu yapılabılırsa, ve rimden düşmüş yaşlı - bozuk ormanlarda, orman toprağı tümüyle üretime sokulabilecek, ağaç servetleri artırılarak toprakların üretimleri bir kaç katına (3-5 m³/yıl/ha) çıkarılabilecektir; yaşlı normal yapıdaki ormanların artım gücü, yeni generasyonla, daha da yükselecektir; genç ormanlarda bakımsızlıktan alınamayan ve ormanda kurumaya terk edilmiş olan ağaç servetleri değerlendirilebilecek; ara hasılat değerleri her yıl artarak yükselecek; ormandaki kaliteli ağaç üretimi ve değer artımı, bir kaç katına çıkacaktır (Tablo No. 2). Ağaç ve odun sıkıntısı çekilen Ülkemizde ağaç gereksinimi karşılandıktan başka, Ülkenin petrol gereksinimi, Ortadoğu Ülkelerinden, belki, orman ürünleriyle takas edilerek karşılanabilecektir.

Özellikle, gerek bozuk yapıda ve gerekse normal yapıda ve kuruluşta baltalık ormanlarını *Koruya tahvil etme* önlemleri üzerinde önemle durmak, bu önlemleri kısa bir dönem içinde ve planlı olarak uygulamaya koymak; toprağın verim gücünden tam olarak yararlanmanın, ekonomik değer üretimini gerçekleştirmenin ve

Tablo No. 2 (PAMAY'a göre)
TÜRKİYE ORMANLARININ VERİMİNİ ARTIRMA TAHMİNİ (30-40 yıl içinde)

1.	12 milyon ha BOZUK ORMAN'ın her m ² sinin üretime sokulması halinde 0,3 m ³ /ha/yıl olan üretimi 2,0 m ³ /ha/yıl'a çıkarılabılırsa	
	12 milyon ha × 2,0 m ³ /ha/yıl	24 milyon m ³ /yıl
2.	8 milyon ha VERİMLİ ORMANLARIMIZIN 2,75 m ³ /ha/yıl olan üretimi 3,5 m ³ /ha/yıl'a çıkarılması amaçlanırsa	
	8 milyon ha × 3,5 m ³ /ha/yıl	28 milyon m ³ /yıl
3.	5 milyon ha POTANSİYEL ORMAN ALANI yeniden ormanlaştırılır ve ortalama 1,6 m ³ /ha/yıl üretim alınır	
	5 milyon ha × 1,6 m ³ /ha/yıl	8 milyon m ³ /yıl
	Toplam 25 milyon ha orman, yılda	60 milyon m ³

üretim yapılabilecektir. Bu, ortalama 2,4 m³/ha/yıl üretime ulaşılabileceğimizi göstermektedir. 10-30 m³/ha/yıl artım gücüne sahip hızlı büyüyen orman ağacı türleriyle, belki daha fazla üretime ulaşmak da olasıdır. Ancak, bilim koşullarına ve ilkelerine tam uymak, büyük önem taşımaktadır.

üretimi artırmanın önemli yöntemlerinden biri olarak kabul edilmelidir. Ulusal Ekonomi içinde Tarım ve Hayvancılığın payı % 28, Sanayiın % 22, Ormancılığın % 0,4 ve Balıkçılığın % 0,3 olduğu düşünülürse, bu teknik önlemlerin önemi, daha iyi anlaşılır.⁽¹⁰⁾

Bu teknik çalışmaların bugüne kadar neden belirli bir düzeyin üstüne çıkamamış olduğunun, kuşkusuz bir çok nedenleri vardır. Bu nedenlere ilerideki maddelerde değinilecektir. Ama, Türkiye ormanlarının işletilmesinde üretim işleriyle gençleştirme ve bakım gibi teknik müdahalelerin, *entansif orman işletmeciliğinin* gereklerine uygun bir düzeyde uygulanmasının, artık kaçınılmaz bir gerçek olduğunu, burada bir kere daha açıkça vurgulamakda yarar vardır.

4. ORMANLARIN GENİŞLETİLMESİ SORUNU

20 milyon hektar orman sahası içinde yeralan ağaçsız alanların, ağaçlandırılarak ormanlaştırılması ve üretim yapmayan bu boş toprakların üretime sokulması, bir başka anlamda ormanların genişletilmesidir. Bu sahalardan dışarıda olan ve eskiden orman taşıyıp sonradan çalınmış yada çıplaklaşmış, fakat halâ iklim ve toprak koşulları itibariyle yeniden ormanlaştırılmaya elverişli görülen sahalardan, gerçekten ormanların genişletilmesi bakımından *rezerv potansiyel alanlar* durumundadır. Bu alanların başında, birkaç milyon hektarı bulan *makiliklerle* tarım yapılamıyan, terkedilmiş *eski tarlalar* ve *kıraç tarım alanları*, *akarsu boyları* ve çok seyrekleşmiş *ardıçlıklar* bulunmaktadır.

Bu alanların ağaçlandırılması suretiyle orman alanlarının, enaz 5 milyon hektar kadar genişletilebileceğini ve ormanlardaki ağaç servetinin ve artımının 30 - 40 yıl içinde) % 100 oranında artırılabilirliğini, kabul etmek gerekir (Tablo No. 2).

Ayrıca, bazı ağaçlamalar ve çalılındırmalarla da bozkırların ve çıplak alanların yeşillendirilebileceğini düşünmek, yerinde olur.

Bazı tarım uzmanları yada bazı bilim adamları, *makilik alanları* (hattâ erozyon alanlarını!) tarım alanlarının genişletilmesi için potansiyel alanlar olarak görebilirler. Ama bu yargıda gerçek payı çok azdır. Çünkü, maki alanlarının büyük bir çoğunluğu kayalık ve taşlıktır, sığ topraklara sahiptir. Buralarda ancak orman ağaçları yetiştirilebilir ve ormanlık yapılabilir.

Bu alanların tarıma hazırlanması, hem çok pahalıdır, hem de kısa sürede verim güçlerini, en önemlisi topraklarını da kaybedebilirler. O zaman bu sahalarda bir daha tarım yapmak ve hattâ orman ağaçlarını yetiştirmek olanak dışı olur. Bu şekilde, makiliklerden tarlaya tahsis edilmiş, sonra terkedilmiş, taş ve kayalarla kaplı milyonlarca dekar arazi, savlarımızın en büyük kanıtıdır.⁽¹¹⁾

Gerek orman alanlarından gerekse doğal mer'a alanlarından tarıma tahsis edilmiş olan milyonlarca dekar arazinin büyük bir çoğunluğu, bugün kıraçlaşmış ve terkedilmiştir. Bu yol, tarım alanlarını genişletmenin, en sakıncalı yöntemidir. Arazi kabiliyet sınıflaması yapılmadan, bunların hiç birine tevessül edilmemesi gerekir.

¹⁰ ACUN, E.: Türkiye'de ormanlık sektörünün Millî gelir içindeki yeri. O.F. Dergisi, seri B, sayı 1, 1976.

¹¹ 27 milyon ha tarım alanının ancak % 70 i (I., II., III. sınıf topraklar) devamlı ve düzenli toprak işlemesine uygundur. % 30 tarım alanı ise (8 milyon ha) mutlaka korunmak (özellikle bitki örtüsü altında korunmak) ihtiyacında olan, işlemeli tarıma uygun olmayan, çok düşük verimli (IV., V., VI., VII. ve VIII. sınıf topraklar) arazilerdir. Bu toprakların ormancılığa terkedilerek, ormanlaştırılması, Ulusal ekonomi bakımından daha uygundur (Kaynak: Orman Bakanlığı, 1. Ormanlık Yüksek Danışma Kurulu Toplantısı, 1978).

Ashında tarım alanlarını genişletmek yerine, eğer biliyorsak, 27 milyon hektar tarım alanı üzerinde, ormancılık için önerdiğimiz gibi, *entansif tarım işletmeciliğine yönelmek*, Ülkeyi halâ dededen kalma tarım yöntemlerinden kurtarmak; gereksinim duyulan tarım ürünlerini yeterli, hattâ gereksinimden fazla bir düzeye çıkarmanın yöntem ve tekniğini aramak, daha isabetli ve geçerli bir önlem olacaktır. Yani entansif tarım yöntem ve tekniği uygulamak kaydıyla, Ülkenin tarım topraklarını genişletmeye gerçekten ihtiyacı ve olanakları yoktur; buna karşılık, ağaçsız yada eski orman topraklarının, eski orman sahaları olan makiliklerin, çalıkların ve ardıçlıklarla kıraç tarım alanlarının, vakit kaybedilmeden ve topraklarını erozyonla kaybetmeden, en kısa zamanda ormanlaştırılması ve orman ürünleri yetiştirilmesine tahsis edilmesi çok büyük önem taşımaktadır.⁽¹²⁾

Kuşkusuz bunların hepsi, kararlı ve planlı, musir çalışmalarla gerçekleştirilebilecek, mali portesi çok büyük yatırımlardır (Bu günkü para değeri ile, 1 hektar alanın ağaçlandırılması ve ormanlaştırılması için, üstüste 30 - 50.000 lira harcamak gerektiği hesaba katılmalıdır).

Bu arada, yani orman sahalarının genişletilmesi olanaklarını değerlendirirken, ağaç servetlerini ve özellikle ağaç (odun) üretimini artıracak, *hızlı büyüyen ve yüksek artım gücünde* (10 - 30 m³/ha/yıl) olan yerli ve yabancı orman ağacı türleri üzerinde (Karakavak melezleri, Okaliptüs, Douglas ve Çam türleri... vb.) önemle durmak gerekecektir. Boniteli (verim gücü) yüksek topraklarda ve uygun iklim koşulları altında, özellikle baltalık ormanlarının tümünde, ormanların ağaç türünü yada ağaç türü orijini değiştirerek, belirtilen yüksek artıma ulaşmak ve Ülkenin odun açığının karşılanmasını gerçekleştirmek de, en önemli önlemlerden bulunmaktadır.

5. DOĞA KORUMA - EROZYON VE SEL KONTROLÜ SORUNLARI

Ülkemizdeki potansiyel orman sahalarının, tarihi dönemlerden bu yana, üçte ikisini kaybettiğini belirtmiştik. Mevcut 20 milyon hektar orman sahasının 10 milyon hektarında (% 50 sinde); 27 milyon hektar tarım alanının 12 milyon hektarında (% 44 ünde), ve 30 milyon hektar doğal otlak alanının 9 milyon hektarında (% 30 unda) şiddetli ve çok şiddetli yani aktif erozyon (toprak kaybı) olduğu ve her yıl, *milyonlarca ton Ülke toprağının* (400 - 600 milyon ton), akarsularla yurt dışına (denizlere ve başka ülkelere) taşındığı malumdur.⁽¹²⁾ Erozyonla toprak kaybının, Ülkemizde doğa tahribatının derecesini belli eden en belirgin kanıt olduğunu, özellikle vurgulamak gerekir.

Bu tahribatın yanında, doğal bitki örtüsünün, ormanların ve makiliklerle otlakların yok edilmesi, su rejiminin, tarımın, hayvancılığın, sosyo-ekonomik hayatın, dolayısıyla Ulusal Ekonominin büyük ve onarılamaz yaralar aldığı da kesindir.

Bu nedenle, Türkiye ormancılığının, kendine özgü teknik çalışmaları yanında Ülkenin tümünde hüküm süren toprak kaybının, sel ve taşkınların neden olduğu hasar ve zararları önleme çalışmalarına, etkin bir biçimde katkıda bulunması; bir ba-

¹² TMMOB - ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI : Orman Mühendisliği I. Teknik Kongresi - Erozyon ve Sel Kontrolü, 1966.

kıma su toplama havzalarında su üretiminin artırılmasına, böylece su rejiminin düzene sokulmasına yardımcı olması, hayati önem taşımaktadır. (Ocak/1981 ayında Ülkenin her yerinde görülen sellerin ve su taşkınlarının başlıca nedeninin bitki örtüsünün, özellikle orman örtüsünün yok edilmiş olmasının bilimsel bir gerçek olduğu malûmdur).

Doğa korumanın bir uygulaması durumunda olan Ulusal Parkların ve ormanîç Mesireliklerin genişletilmesi ve geliştirilmesi, doğa - insan ilişkilerinin yeniden sağlanması ve güçlendirilmesi bakımından olduğu kadar, sağlıksız kentleşmenin ve düzensiz endüstrileşmenin beraberinde getirdiği çevre sorunlarına çözüm bulmada ve bu sorunları tahfif etmede, Ülkemizde ormancılık aktivitelerinin olumlu etkilerinden yararlanmak anlamı taşır. Bu, Ülkede ormanlardan çok yönlü yararlanma (multiple use) amaçlarının gerçekleştirilmesi yönünden de ulaşılmaya gereken bir hedef bulunmaktadır.

Nesli tükenen ve tükenmekte olan yaban hayvanlarının (karada, akarsularla göllerde ve denizlerde yaşayan av hayvanlarının) korunmasında ve yeniden üretilmesinde doğal barınma, beslenme ve üreme alanları olarak büyük önemi bulunan Ülke ormanlarının etkin fonksiyonlarını da unutmamak gerekir.

Ülkenin muhtaç olduğu hayvansal besin maddelerinin üretiminde, orman içinde, orman dışında ve orman üstünde yer alan doğal çayırıkların korunması, onarılması ve verimli hale getirilmeleri de, çoğunluğu orman bölgelerinde yer almış olması nedeniyle, tarımla (daha doğrusu hayvancılıkla) birlikte ormancılığın önemli uğraşı konularından biri sayılmaktadır.

Görüldüğü gibi ormancılık, Ülkemizde, bir taraftan *ağaç yetiştirme ve odun üretme* olarak tanımladığımız ana mesleki fonksiyonları yanında, *havza ve mera ıslahı, doğa koruma ve onarımı, rekreasyon hizmetleri* ve *Ülke Savunması* gibi diğer önemli görevleriyle ülke çapında roller yüklenmekte; bu nedenle de ormancılık sorunları hem çeşitli, hem çok ve hem de kompleks bulunmaktadır. Bu önemli fonksiyonlar da, Ülke Ormancılığının, siyasal ağırlığı olan bir kuruluş içinde bütünleşmesinin ve başarılı hizmetler vermesinin nedenli önemli olduğunu, açıkça vurgulamaktadır.

6. ORMAN ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI SORUNLARI

Ormancılık Ana Planına (1973 - 1995) göre; Türkiye Ormancılığının üretim hedefleri şöyledir :⁽¹³⁾

Yıl	Yapacak odun	Yakacak odun	Toplam odun	Odun arzı toplamı
1977	9,312	11,991	21,303 milyon m ³	20,139 milyon m ³
1987	11,800	13,165	24,965 » m ³	22,785 » m ³
1995	12,000	13,165	25,165 » m ³	22,497 » m ³

Bu hedeflere karşılık, orman ürünleri sanayiinin yuvarlak odun talebi de, Ormancılık ana planına göre şöyledir :

¹³ ORMAN BAKANLIĞI : Ormancılık Ana Planı (1973 - 1995).

Yıl	Bıçkı	Ambalaj	Kontrpl.	Lif lev.	Yonga		Diğer	Toplam
					lev.	Kâğıt		
1977	6,456	0,711	0,172	0,195	0,500	0,860	0,151	10,045 mil. m ³
1987	9,760	0,981	0,249	0,300	1,062	5,800	0,229	18,381 » m ³
1995	12,640	1,079	0,330	0,390	1,617	14,000	0,296	30,352 » m ³

Halbuki belirtilen üretim hedeflerine ve yuvarlak odun taleplerine rağmen, orman ürünleri sanayiinde, 1977 yılında, 6,060 milyon m³ bıçkı ve ambalaj; 1,074 milyon m³ kâğıt; 0,454 milyon m³ lif ve yonga levha; 0,552 milyon m³ de kontrplak ve diğer endüstrilere, ormanda yapılan üretimle, toplam, 8,140 milyon m³ yuvarlak odun verilebilmiştir. Aradaki fark (10,045-8,140=1,905) 2 milyon m³ e ulaşmakta ve muhtemelen bu açık, endüstri tarafından, gizli yollardan karşılanmaktadır. Bu talep, 1987 ve 1995 yıllarında 2 ve 3 katına ulaşacağına göre, endüstriyel odun talebi açığının giderek artacağı ve ormanlardan, yapılan üretimin üstünde kesim yapılarak ağaç servetine elatılmak zorunda kalacağı, kesinlikle anlaşılmaktadır.

Orman ürünlerinin işlenmesi, endüstri kuruluşlarını gerektirir. Endüstriler kurulurken de mutlaka ham madde garantisi aramak zorunluğu vardır. Ülke ormanlarının ağaç servetleri, artımları ve üretim güçleri ile Ülkenin nüfus artımı, yapacak ve yakacak oduna olan gereksinimi de aşağı yukarı saptanmış olduğuna göre; orman ürünlerini işlemek için kurulacak olan endüstri kapasitesinin, tahsis edilebilecek en fazla odun miktarına göre belirlenmesi ve ona göre teşvik belgesi verilmesi gerekir. Halbuki orman ürünleri endüstrisi için gerekli belgenin, en yetkili olan bakanlıkça (Orman Bakanlığınca), verilmesi büyük önem taşır. Oysaki ham madde garantisi veremeyecek durumda olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca verilen teşvik belgeleri, ne Orman Bakanlığının mütalâası alınarak ve ne de ham madde garantisi gözetilerek verilmiştir. Bu, büyük ve onarılmaz bir hatadır. Bu nedenle, orman ürünlerinin işlenmesini sağlamak için düşünülen, entegre orman ürünleri endüstrisinin cinsi, sayısı, yeri ve kapasitesinin yeniden ve köklü bir araştırmalara dayatılmasında, büyük zaruret vardır.

Diğer taraftan, yeni orman sahaları kurarak ağaç ve odun üreten toprakları genişletmek; mevcut orman sahalarını yenileyerek (gençleştirerek) ve ormanlarda gerekli onarım ve bakım tedbirlerine başvurarak, birim alandan alınacak en yüksek odun artımını gerçekleştirmek; hızlı büyüyen orman ağaçlarının büyüme ve artım gücünden yararlanmak; yakacak odun kullanımını kısarak ve odun yerine başka yakacak ve ısınacak maddeleri ve olanakları ikame etmek suretiyle, tasarruf edilecek yakacak odunu endüstriye kaydırmak, üzerinde durulması lâzım gelen diğer önemli önlemler demeti bulunmaktadır.⁽¹⁴⁾

Bu konuda üzerinde durulması ve çözümlenmesi gereken bir sorun da, işlenmiş ve işlenmemiş orman ürünlerinin pazarlanması konusudur. Baş tarafta da değindiğimiz üzere 1/4 ünde gençleştirme (yenileme) ve 1/10 unda bakım yapılabilen Ülke ormanlarında, *entansif orman işletmeciliği* çalışmalarına, vakit kaybedilmeden geçilmesi halinde, bir taraftan orman endüstrisinin beklediği ham madde sağlanabilir ve elde edilen mamul, yarımamul malın ve ağacın (ülke ihtiyacından fazla olan ürünün), daha yüksek fiyatlarla, orman ürünü gereksinimi büyük *Ortadoğu*

¹⁴ Türkiye Tabiatını Koruma Derneği: Türkiye'de yakıt problemi ve hal çareleri, 1962.

Ülkelerine satılarak, önemli döviz sağlanabilir; özellikle petrol ile orman ürünlerinin takası konusu dahi düşünülebilir. Diğer taraftan ormanların entansif bakımı ile yılda 3 milyon m³ ince odun (sırık, ince ve kalın direk...) alınabilir ve bunun enaz 2 milyon m³ ü, gene dış ülkelere dövizle satılabilir; geri kalan 1 milyon m³ ince odun, maden ve tel direği taleplerini, halkın ince yapı odunu gereksinimini ve hattâ orman ürünleri endüstrisinin bazı taleplerini karşılayabilir.¹⁵ Halbuki biz, düne kadar dışarıdan maden direği ithal eden bir ülke durumunda bırakılmışızdır.

Dış Ülkelere, kuşkusuz Ülke gereksiniminin fazlası olan orman ürünlerinin iyi fiyatlarla satışı için, *pazarlama olanaklarını araştırmamız* ve *iyi pazarlar bulmamız* (ormanca fakir ve orman ürünlerine gereksinimi büyük, petrol üreten ülkeler, en büyük pazarımız olabilir), önemli bir konu bulunmaktadır.

İyi organize edilmiş orman ürünleri endüstrisinin ve orman ürünleri pazarlamasının, *entansif ormancılık tekniğinin ormanlarımıza sokulmasına ve ağaç yetiştirebilecek her metrekare Ülke toprağının üretim yapar duruma getirilmesine* bağlı olduğu, hiç bir zaman unutulmamalıdır.

7. ORMANLARDAN VE ORMAN ÜRÜNLERİNDEN YARARLANMA HAKLARI SORUNLARI

1937 yılında yürürlüğe giren 3116 sayılı Orman Kanunu, orman içinde, kenarında ve yakınında yaşayan köylülere, 1/10 tarife ile *zati ihtiyaç* (yapacak ve yacak odun) ve geçimini ötedenberi ormana bağlamış olan (kerestekeş) köylü ailelerine de tam tarife ile 10 m³ ağaç (*satış odunu*) verilmesi hükmünü getirmiştir. O zaman Ülke nüfusunun 16 milyon civarında olduğu düşünülürse, orman köylerinin nüfusu (yani orman ürünlerinden yararlananların sayısı) ancak 4 milyon kadardı. Halbuki bu nüfus, bugün 12 milyonu bulmuştur. Orman ürünlerinden yararlanan köylülerin ve geçimini ormana bağlamış olan köylü ailelerinin sayısı, 3 misli artmış olmaktadır. Üstelik sonradan çıkan Orman Kanunlarıyla (6831, 1744 ve 1906) bu haklar, daha da genişletilmiştir. Ashında bu hakların giderek azalması, hattâ ortadan kalkması, kaldırılması gerekirken genişletilmiş olmasında, herhalde politik nedenlerin çok büyük payı vardır.

Gerçi kanun yapıcı, dağ ve orman köylülerinin kalkınmasını amaç edinmiş ise de, bu özel haklar bir kanunla kısıtlanmadığı takdirde, bir gün Türkiye, orman ürünlerinin tamamını, orman köylüsüne tahsis etmek durumu ile karşı karşıya kalacaktır. Bu tahsis, ileride Ülkeyi kesinlikle büyük sıkıntılara sokacak nitelikte görünmektedir.

Halbuki Ülke ormanları, tamamıyla Türk Ulusu'nundur ve Ulusun her ferдинin, ormanlarından yararlanma hakkı olmak lâzım gelir. Yalnız orman köylüsüne tanınmış olan bu özel haklar, sanırız, Anayasamızın eşitlik ilkesine de aykırı düşmektedir. Konu, sadece yararlanma açısından değil, fakat orman köylüsünün bizzat tarla açma, yangın çıkarma, kaçak kesim yapma ve ormanda hayvan otlatma

¹⁵ PAMAY, B. : Türkiye'de ince çaplı odunların kıymetlendirilmesi şartları ve bu şartların gerektirdiği, silvikültürel problemler. O.F.D. seri B, sayı 1, 1967.

PAMAY, B. : Dünya orman mahsulleri ihtiyacının artması karşısında verimin yükseltilmesi ve maliyetin düşürülmesi yönünden silvikültür metodlarında yapılması gerekli değişiklikler O.F.D. seri A, sayı 2, 1968.

suretiyle ormana verdikleri zarar, bütün Ülkeyi ve Ulusu etkileyen (yani Ülke topraklarını, akarsu rejimini, tarımını, otlaklarını ve hayvancılığını, doğrudan doğasını olumsuz yönde etkileyen) telâfisi güç hattâ imkânsız sonuçlara götürmektedir.

Bu nedenle, geçimini ormana bağlamış olan orman köylülerini, orman işletmeciliğinin çeşitli iş sahalarında çalıştırmak suretiyle, gerçek üretici duruma geçirilmesi yanında, çalışmadan ve açıktan orman ürünlerinden yararlanma haklarının, mümkün olan oranda daraltılması (bütün köylü ve kentli vatandaşlara da benzer haklar tanınması olanak dışı olduğuna göre), Anayasal hakların dengelenmesi zarureti, açıktır.

Üstelik, orman köylüsüne tanınan özel haklardan, kendilerinden çok aracı ve tüccarların yararlandıkları dikkate alınacak olursa, devletin kendi hazinesini araçılara nedenli soydurmakta olduğu ve Ulusal ekonominin, orman servetlerinden nedenli payını alamadığı kolayca anlaşılır. Her halde, bahis konusu edilen hakların yeniden gözden geçirilmesinde ve anayasal eşitliğe ve hakkaniyete dayanan biçimde, yeniden bir değerlendirme ve düzenleme yapılmasında büyük zaruret vardır.

8. ORGANİZASYON VE PERSONEL İSTİHDAMI SORUNLARI

Orman Bakanlığının kuruluşu sırasında; teknik elemanların Ülke ormanlarındaki çalışmalara gidememesi, aksine merkezlerde ve bürolarda, yani geri hizmetlerde personel yığılmasıyla sonuçlanacak bir örgütlenmenin ve bürokratik bir statünün getirilmesi halinde bu kuruluşun Ülkeye ve Ülke ormancılığına yararlı olmayacağını, bir yazımızda belirtme gereğini duymuştuk. O zaman, bu görüşümüze tepki gösterenler oldu; fakat, başlangıçta gördük ki gerçekten Orman Bakanlığı kuruluşu ile ortaya konan teknik hizmetler ve yaratılan değerler, Tarım Bakanlığı bünyesi içinde çalışılırken ortaya konanlarla kıyaslanamayacak kadar, büyük oranda artmıştır.⁽¹⁶⁾ Bu artışı gerek ormanların gençleştirilmesi ve bakımında, ağaçlandırma ve ormanlaştırma çalışmalarında, havza ve mera ıslahı, erozyon ve sel kontrolü hizmetlerinde, orman endüstrisi hamlelerinde, doğa koruma ve ulusal park uygulamalarında, yol yapımında, halk-orman ilişkilerinin düzeltilmesinde ve bizzat üretimde... vb. hemen her alanda, saptamak mümkün olmuştur, fakat sonraları bakanlık kuruluşundan beklenenlerin gene de altında kalmıştır.

Biz, bu gerçekleştirilemeyen hizmetlerin ve yaratılamayan değerlerin nedenle-

Örneğin : Üretilen İş	1967	1977
	Tarım B./Orman Gn. Md.	Orman Bakanlığı
Üretim (yapacak - yakacak odun)	15 milyon m ³	25 milyon m ³
Gençleştirme	yoktur	15 bin ha
Ağaçlandırma	21 bin ha	36 bin ha
Kavaklık ve hızlı gollüen türler kuruluşu	2 bin ha	7 bin ha
Erozyon kontrolü ve mera ıslahı	5 bin ha	10 bin ha
Orman bakımı	yoktur	45 bin ha
Fidan üretimi	120 milyon adet	296 milyon adet
Orman sanayii üretimi	206 bin m ³	353 bin m ³
Ulusal park kuruluşu	7 adet	16 adet
Halk/orman ilişkileri (yapılan yardım)	yok	200 milyon lira

(Kaynak: Cumhuriyetin 50. Yılında Ormancılığımız (1973) ve O.B. çalışmaları (1978)).

rini, öncelikle organizasyonda ve personel özellikle teknik personel istihdamında izlenen politika görüyoruz.

Tarım Bakanlığı ile birleştirilmiş olan Orman Bakanlığı, 5 genel müdürlükten oluşmaktadır. 1980 Mart'ı itibariyle; *Ankara'da* Bakanlığa ve Genel Müdürlüklere bağlı 45 daire başkanlığı, 126 şube müdürlüğü, 3 yüksek fen kurulu, 9 fen kurulu müdürlüğü, 3 Teknik müşavirler grubu, 3 Hukuk müşavirliği, 3 Teftiş kurulu ve 3 Savunma sekreterliği vardır. *Taşrada* ise, genel müdürlüklere bağlı 27 Başmüdür. lük ve 50 Bölge müdürlüğü ile 125 İdari müdürlük, 21 Fabrika müdürlüğü, 14 Ulu-salpark müdürlüğü, 210 İşletme müdürlüğü, 1204 Bölge şefliği, 25 proje başmühen-disliği ile 200 etüd ve proje mühendisliği (yada heyeti) vardır.

Görülyorki, gerek Ankara'da genel müdürlükler merkezinde ve gerekse taş-rada başmüdürlük ve bölge müdürlüğü merkezlerinde kurulmuş olan birimlerin sa-yısı, uygulamalı bir meslek olan ormancılığın özelliğine ters düştüğü gibi, nedeni bürokratik ve pasif hizmet düzeni içinde bulunduğunu, açıkça göstermektedir. Ya-nı bir başka deyimle, ormancılık hizmetleri bürolarda ve masalarda, üretilmeye çalı-lmaktadır. Bu, sanırız, meslek ve ülke için çok sakıncalı bir personel istihdamı politikası bulunmaktadır.

Bakanlığın ve genel müdürlüklerin merkez ve taşra kuruluşlarında çalıştırdık-ları teknik eleman sayılarına da göz atılacak olursa, Ankara'da merkezde ve An-kara dışında bölge ve başmüdürlük merkezlerinde toplanmış olan teknik eleman sayısı, iktidara geçen şu veya bu partinin politik tayinleriyle, son yıllarda, daha da genişleyerek, alabildiğine kabarmıştır. Örneğin, yalnız Orman Genel Müdürlüğünde 7000 civarında olan teknik eleman sayısının 3000 kadarı, geri hizmetlerdedir. Ba-kanlıkta ve diğer genel müdürlüklerdeki teknik personel durumu da bundan fark-sızdır. Orman teşkilâtında çalışan bütün personel sayısının, gene politik tayinlerle, 40.000'e yaklaştığı ve bunlardan çoğunun bakanlık, genel müdürlük, başmüdürlük, bölge müdürlüğü ve işletme müdürlüğü kadrolarında yığıldığına dikkat edilirse, ele-man istihdamı bakımından, Orman Bakanlığında nedenli irrasyonel bir tutum için-de bulunulduğu, kolayca anlaşılır.

Kanımızca; Orman Bakanlığı ile ilgili teknik çalışmaların görülmesinde, genel müdürlük kuruluşlarında aşağıdaki hususlara önem vermek gerekmektedir.

8.1. Orman genel müdürlüğünde

Orman İşletme Müdürlüğü ve Bölge şefliği birimleri, orman işletmeciliğinin tem-elidir ve hemen bütün hizmetler, buralarda üretilir. Bu nedenle, genel müdürlük merkez teşkilâtı ile taşradaki başmüdürlüklerin bünyesinde toplanmış olan binlerce teknik elemanın, mutlaka, hizmet yeri olan işletme ve özellikle bölgelere (orman-lara ve araziye) gönderilmesi ve bizzat üretime katkıda bulunmaları gerekir. Bu amaçla başmüdürlüklerin bir kaç (3 - 5) bilgili - yetenekli - tecrübeli elemanla ted-viri ve özellikle sayılarının azaltılması (örneğin 10 u geçmemesi), orman işletme-leriyle genel müdürlük merkezi arasında koordinasyonu sağlamaları ve merkezin bazı yetkilerini yüklenerek bürokrasiden uzak ve dinamik bir hüviyet kazanmala-rı lüzumdur.

İşletme müdürlüklerinin ve bölge şefliklerinin sayılarının ise, bugünkü rakam-lara yakın tutulması uygun olabilir, fakat orman bölge şefliklerinin, orman ame-najman planlarının (seri planlarının) sayıları ve özellikleri dikkate alınarak, yeni

teknik elemanlarla takviye edilmesi, çok önem taşımaktadır. Çünkü, ormanların entansif işletilebilmesi, teknik çalışmaların ormanların tümünde uygulanmasına, bir başka deyimle, başta orman bölge şefliklerinde görev verilecek *üretken teknik elemanların* amenaşman planlarını hakkıyla uygulayabilecek sayıda, bilgide ve yetekte olmalarına bağıdır. Mevcut kuruluşa göre, halen 370 orman bölge şefliği, teknik elemandan yoksundur. Buralarda en az 1000 kadar orman amenaşman planı, uygulamaya alınmamaktadır. Her bölgede, ortalama 3-5 seri planı (amenaşman planı) mevcut olduğunu ve her planın uygulamasını bir orman mühendisinin sorumluluğuna verdiğimizizi düşünürsek, orman bölge şefliklerinde 4000 kadar daha teknik elemana gereksinim olduğu anlaşılır. Bu, Ankara'da genel müdürlükte ve taşrada başmüdürlüklerde görülen teknik eleman yığınağının, nedeni ters ve sakat bir istihdam politikasının yürürlükte olduğunu, hizmetin neden ormanlara götürülemediğini, açıkça belli eder.

Teknik eleman ve teknik çalışmalar, tümüyle ormana girerse, hem vatandaşlara geniş iş sahaları açılır, işsiz sayısı azalır, ormanda üretim ve artım artar, ormanlar yenilenir ve kaliteleri yükselir, hem de birim alandan alınan ortalama 1,5 m³/yıl/ha artım, en azından birkaç katına (4-6 m³/yıl/ha) çıkabilir. Türkiye ormancılığı, geç kalmış olmakla beraber, artık bunun hesaplarını yapmak zorundadır.

8.2. Ağaçlandırma ve Erozyonu Kontrol/Orman - Köy İlişkileri ve Millî Parklar ve Avcılık genel müdürlüklerinde

Gerek merkez, gerekse taşra kuruluşlarında da önemli personel kısıntılarına gerek vardır ve bu mümkündür. Buralarda kanımızca, bölge müdürlükleri yerine, projelerle ilgili *proje mühendislikleri* ve *ulusal park şeflikleri* gibi sade kuruluşlarla yetinmek zarureti açıktır. Örneğin, Maraş ağaçlandırma proje mühendisliği, Yenice fidanlık mühendisliği, Kireli köyler grubu proje mühendisliği, Yedigöller ulusal parkı şefliği gibi kuruluşlar, yeterlidir.

8.3. Orman Ürünleri Sanayii genel müdürlüğü

Bu genel müdürlüğe bağılı merkez ve taşrada fabrika müdürlükleri kuruluşu, isabetli görülmekle beraber, burada da personel sayısının fazlalığı, dikkati çekmektedir.

Diğer taraftan, halen 21 olan fabrika sayısı ileride 33'e yükselecektir. Bu fabrikalardan yarıdan fazlası, eski makinelerle donatılmış olduğundan, tam kapasite ve tam randımanla çalışmamaktadır.

Orman ürünleri endüstrisinde, özellikle entegre orman sanayii, ağacın ve odunun en ufak parçasına kadar değerlendirilmesi ve hammadde garantisinin bulunması, ana ilkelere dendir. Gerek bu genel müdürlük ve resmi sektör, gerekse özel sektör tarafından kurulan ve kurulmakta olan orman ürünleri sanayii kuruluşlarının kesinlikle bu ilkelere göre kurulduğu söylenememekte, bazı kuruluşlar, yeri ve hammadde garantisini, diğer bir deyimle, *fizibilite etüdüleri* bakımından halen tartışma konusu bulunmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, hiç bir ön soruşturmaya dahi gerek duymadan, orman ürünleri endüstrisi için, özel sektör girişimcilerine, teşvik belgeleri vermiş olması, ülkedeki genel koordinasyon eksikliğinin de kesin delilini ortaya koy-

maktadır. Bunun, Orman Ürünleri Sanayii Genel Müdürlüğünün kuruluş amaçlarına ve görevlerine de ters düştüğü, açıkça ortadadır.

8.4. Orman teşkilâtında

Gerek Ankara'da Bakanlıkta ve genel müdürlüklerde, gerekse taşrada başmüdürlük, bölge müdürlüğü ve işletme müdürlüklerinde, rasyonel kuruluşun ve hizmet üretiminin gereği olarak, önemli bir kısmı gereksiz *büro binaları yatırımlarına* yönelindiği bariz surette dikkati çekmektedir. Bırakın Avrupa ülkelerini, Amerika Birleşik Devletlerinde bile, bu denli yoğun hizmet binaları topluluğu görülemez, gösterilemez. Bu durum, yalnız Orman İdaresinde değil, bürokrasinin bir gereği olarak, hemen bütün bakanlık kuruluşlarında, Kamu İktisadi Teşekküllerinde, resmi ve özel sektör kuruluşlarında, belki de daha fazlasıyla mevcuttur. Devletin, bürokrasiyi ve personel politikasını, gün kaybetmeden, kesinlikle çözüme kavuşturması, hayati Ülke sorunlarından birisi bulunduğuna kuşku yoktur.

Kuşkusuz, bütün resmi sektöre ait hizmet binalarının inşaatı (yada kiralanması) ve içlerinin donatımı için yapılan yatırımların milyarları aştığı göz önüne alırsa, yanlış organizasyonun ve yanlış personel istihdamı politikasının, bütün bakanlıklarda olduğu gibi, Orman Teşkilâtının da, fazla ve kaliteli ürün ve hizmet üretmez duruma düşmesinin, kamu oyu önünde fazla olumlu puan alamamasının başlıca nedenleri olduğunu anlamakta güçlük çekilmez.

8.5. Yukarıdaki nedenler

Bir anda, Orman Bakanlığı kuruluşunu gereksiz kılabilecek ağırlıkta görülmemelidir. Çünkü biz, gene açıkça ifade edilmeki sorunun çözümünü ana hatlarıyla iyi işlemeyen yada iyi işletilemeyen bir teşkilâtın, *önce akılcı ve bilimsel yöntemle reorganizasyonundan ve sonra da teknik çalışmaların, politikadan arındırılarak, ormana götürülmesinden ve uygulanmasından geçmekte olduğuna kesinlikle inanıyoruz.*

12 Eylül 1980 de işbaşına geçen İDARENİN, bakanlıklar üzerindeki genel tasarruf ilkeleri ve kararlarının bir gereği olarak, Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman Bakanlığını «TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI» bünyesi içinde birleştirme kararı alması ve bunu ilk olarak uygulamaya koymuş olması, kanımızca Ülke ve Ulus çıkarları açısından olduğu kadar, bilimsel görüş bakımından da sakıncalı bulunmaktadır. Genel tasarruf kararının mutlaka yararlı olacağına inanmakla beraber, bu uygulamanın fazla irdelenmeden acele gerçekleştirilmesi halinde, diğer bakanlıkların da kaldırılması veya birleştirilmesi isabetli olmayabilir. Bu nedenle Orman Bakanlığı ile ilgili olan kişisel görüşümüzün gerekçelerini, ana hatlarıyla aşağıda belirtmek gereğini duyuyoruz. Ve bu kararın bir kere daha gözden geçirilmesini diliyor ve geçirileceğine inanıyoruz.

1. Tarım ve Ormanlık meslekleri ve hizmetleri, yani uğraşı alanları, birbirinden çok farklı karakterlere sahiptir. Halâ bu iki meslek ve hizmet alanının, birbirinden farklı olduğunu bilemeyen yada farklı olmadığı inanişini değiştirmeyen bir çok kimse, hattâ bilim adamı olduğunu sanıyoruz.

2. Bu iki meslek ve hizmet alanında; mesleki uğraşı konuları bakımından ana farklara dikkati çekmek, her halde yerinde olacaktır. Şöyleki; tarımla uğraşanlar esas itibariyle Ülkenin besin ürünlerini, Ormancılar (yapacak ve yakacak olarak) asal ve yan orman ürünlerini yetiştirmeyi ve üretmeyi amaç edinmişlerdir.

3. Tarım, Ülkenin tahıl, meyve, sebze, zeytin gibi bitkisel; süt, et, deri ve ya-

pağı gibi hayvansal ürünlerin üretimiyle ilgili olarak, özellikle kısa ve çok kısa ömürlü bitkilerin yetiştirilmesine ağırlık verdiği halde, Ormanlık çok uzun ömürlü ağaçların yetiştirilmesiyle ve başta odun üretimiyle uğraşır. Tarım bitkileri doğal bir kaynak olmadıkları halde, ağaçların oluşturduğu ormanlar, kendi kendini yenileyebilen, iyi işletildikleri taktirde tükenmeyen, doğal kaynaklardır.

4. Bu nedenle, tarım işletmeciliğinin yöntemleriyle orman işletmeciliğinin planlama ve uygulama yöntemleri ve teknikleri arasında, büyük ve önemli farklar vardır. Bu farklar, amaçlardaki değişikliklerden; Ülkenin ekolojik koşullarından ve sosyo-ekonomik sayısız sorunları yanında istihsal, taşıma, işleme, depolama ve pazarlama özelliklerindende ileri gelmektedir.

5. Ülkede mevcut tarım alanlarının 27 milyon hektar, orman alanlarının 20 milyon hektar olduğu ve iki hizmet alanının birleştirilmesi halinde 47 milyon hektar alan bulan ve Ülkenin dörtte üçünü kaplayan tarım ve orman alanındaki çalışmaların, daha etkin bir biçimde kontrol altında tutulması, sorunlarının kavranması, değişik hizmetlerde başarı sağlanması ve Ülkenin kalkınmasında tarımdan ve ormancılıktan beklenen olumlu ve verimli sonuçların sürekli ve en yüksek düzeyde alınması, mesleki ve teknik bilgi ve çaba yanında, çok büyük iki ayrı politik güç de istemektedir. Bu politik güç, Ülkemizde ancak bakanlık olabilir. Bu nedenle, bu iki ayrı mesleğin tek bakanlık altında toplanması, sanırız, daha çok geliştirilmesi gereken mesleki hizmetlerin, başarıya ulaşması ve Ülke - Ulus yararına olması bakımından da, ulaşılması güç, hizmetler kompleksi yaratmaktadır ki bu, büyük sakıncalı bir tutumdur. Hele hayvancılığa bu bakanlık, bünyesinde kaldıkça, karmaşa daha da ciddi boyutlara ulaşmaktadır.

6. Nitekim baştan beri sayıla gelen Ülke ormancılık hizmetlerinin, büyüklüğü, çeşitliliği, Ülke sathına yaygınlığı, Ülkenin geleceği ve Ulus hayatındaki etkinliği karşısında, Tarımın daha geniş ve çeşitli hizmetleriyle bağdaştırma olanağının çok zayıf olduğu açıktır. Ve bu hizmetlerin bağdaştırılamadığı, Orman İdaresinin Tarım Bakanlığı bünyesinde bulunduğu dönemlerden de, kesinlikle, bilinmektedir.

22 Genel Müdürlüğü ile tam bir bürokrasinin içine gömülmüş olan Tarım Bakanlığının, 5 Ziraat Fakültesinin yetiştirdiği ve çeşitli uzmanlık dallarının bilgileriyle donatmış olduğu onbinin üstünde Ziraat Mühendisinin ve binlerce Ziraat Teknisyeninin, Ülke tarımı üzerindeki etkinliklerini göstermesi ve isbatlaması gerekir. Ankara'da Bakanlık ve Genel Müdürlükler merkezlerinde, taşrada kent ve kasabalarda Ziraat Mühendisliklerinde yığılmış olan Ziraat Mühendislerinin ve Ziraat Teknisyenlerinin Ülkede tarımsal üretimin artırılması için, izlenmesi gereken bütün ileri teknik ve olanakları, tarım köylüsüne ulaştırması ve uygulamaları yakından, köylüyle yanyana, kolkola izlemesi gerekir.

241,0 milyon dekara yakın tarla

8,4	»	»	»	bağ
10,0	»	»	»	meyvelik
4,5	»	»	»	sebzelik ve
7,3	»	»	»	zeytinlik

toplam olarak 271,2 milyon dekar kadar tarım alanında, köylüyle, çiftçiyle elele çalışacak, Ülke topraklarından enyüksek ve kaliteli tarım ürününü, devamlı almanın yöntem ve tekniklerini uygulatmak, küçümsenecek bir hizmet değildir.

Bu nedenle, bu hizmetleri bir tarafa itmek, nasılsa çiftçi - köylü vatandaş bunları kendi kendine üretiyor diyerek başka mesleğin çetrefil konularına girmek, hele

tarım ve ormancılık hizmetlerinin bir arada yürütülebileceğini düşünerek, Ülke ve Ulus yararına başarıya ulaşmayı tasarlamak, bilimsel olarak da olanak dışı görünmektedir.

7. Tarım Bakanlığında da mutlaka rasyonel bir reorganizasyonu ve optimal hizmet üretimine dönük bir personel istihdamı politikasını gerçekleştirmek, merkezlerde görülen teknik personel yığınaklarından uzak kalmak ve bu personeli, tarımın gerektirdiği *entansif tarım işletmeciliğinin* hizmetinde, etkin bir biçimde kullanmak, bir zamanlar DPT'nin başı olan yetkili kişinin bir zaman ifade ettiği gibi (Ziraat Mühendisleri enflasyonu) imajını ortadan kaldıracak hizmet anlayışını, tarım alanında da gerçekleştirmek, büyük önem taşımaktadır.

8. Bu günkü uygulamada, Tarım ve Orman Bakanlığı içinde, bu mesleklerin iki ayrı müsteşarla yürütme kararı ise, ancak iki bakandan birinden tasarrufu gerçekleştirmiş olabilir. Tarım müsteşarlığında, yarım gün de Orman müsteşarlığında çalışan bir Bakan, sanırım, imzalara dahi yetişemez.

Ülke ve Ulus, diğer hizmet alanlarında olduğu gibi, tarım ve ormancılık alanında da büyük hamleler ve ihracata dönük bol ve kaliteli ürünler yetiştirilmesini beklemektedir. Aksi halde, Ulusun hayatını, Ülkenin kalkınmasını ve geleceğini doğrudan etkileyen üç üretim (tarım, hayvancılık ve ormancılık) alanında ve kalkınma planları doğrultusunda beklenen gerekli atılımlar yapılamaz ve kalkınma hedeflerine ulaşılamaz. Bu nedenle bahis konusu bakanlığın üç ayrı (Tarım, Orman, Hayvancılık) bakanlığa ayrılmasında zaruret vardır.

9. Mevcut diğer bakanlıklarda da yeni bir örgütlenme ve hizmet düzenlenmesi mutlaka gerekecektir. Ama, ayrı ayrı teşkilât kanunları bulunan tarım ve orman bakanlıklarının birleştirilmesinde, diğerleri kadar büyük yararlar sağlanacağı söylenemez. Kanımızca, henüz teşkilât kanunu olmayan bazı bakanlıkların kaldırılmasında yada birleştirilmesinde, özellikle bütün bakanlıklarda genel müdürlük, daire başkanlıklarıyla şube müdürlüklerinde, keza taşra teşkilâtında yeni düzenlemelere gitmede, büyük yararlar olduğuna biz de kesinlikle inanıyoruz. Her halde bu düzenlemelerin, kompetan ve objektif kişilerce, çok iyi etüd edildikten sonra, kararlaştırılması ve ilgililerin görüşlerine sunularak özeleştirilerin alınması, gerekli görülen son değişikliklerle olgunlaştırılarak kesinleştirilmesi ve uygulamaya konması, daha uygun olacaktır.

9. ÖĞRETİM - EĞİTİM VE ARAŞTIRMA SORUNLARI

Ormancılık mesleğinin ve Ülkede, ormancılık hizmetlerinin gereği gibi uygulanabilmesi ve başarılı sonuçlara ulaşabilmesi, kendine özgü bir öğretim ve eğitim uygulamasına ve ormancılık sorunlarının çözümü ile ilgili araştırmaların, gerekli düzeyde yapılmasına bağlı bulunmaktadır.

Ormancılık mesleği ve hizmetleri, orman işçisinden planlayıcılarına ve yönlendiricilerine kadar, her kademedeki gereksinim duyulan elemanların yetiştirilmesi ile realize edilebilir. Bu nedenle, her hizmet kademesinin ihtiyaç duyduğu elemanların miktarı ile, sahip olmaları gereken mesleki formasyonların neler olması gerektiği, dikkatle ve isabetle belirlenmek zorundadır.

Bugüne kadar, yüzyılı aşan bir süreden beri uygulanagelen ormancılık öğretim ve eğitiminin, Ülke koşullarına uygun biçimde gerçekleştirildiği söylenemez. Özel-

likle uygulamalı bir meslek olan ormancılıkta, her kademedeki öğretim ve eğitimin, özellikle *uygulama saatleri az* bir müfredat programına dayandırıldığı malumdur. Bu nedenle de, teknik hizmetlerin arazide ve ormanda uygulanmasını gerçekleştirmek ve kontrol etmek, öğretim sırasında alıştırılmadıkları için, bir çok teknik elemana güç gelmekte, büro ve masa başında ormancılık yapmaya heves edilmekte, ormancılık hizmetlerinin yerine getirilmesinde, orman işçisi, orman koruma ve uygulama memurlarına, orman teknikerleri ile orman mühendisi ve orman yüksek mühendislerine gerekli formasyonları verirken, öğretim programlarının enaz % 50 sinin uygulamaya dönük olması ve verilen bilgilerin uygulamalarla öğretilmesi zarureti vardır. Halbuki orta ve yüksek düzeydeki mesleki eğitimde, belirtilen uygulamalı öğretime, gereken önemin verilmediği bilinmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi için ormancılıkta, her düzeyde uygulamalı etkin bir öğretim ve eğitimin planlanması ve buna biran önce geçilmesi, büyük önem taşımaktadır.

Ormancılık araştırmalarının da, ormancılık hizmetlerinin gereksinim duyduğu sorunlardan seçilmesi ve sıraya konması elzemdir. Bu güne kadar ele alınmış olan ormancılık araştırma konularının tam ve isabetle seçildiği ve 1954 yılından beri yürütülen araştırmalardan tam ve iyi sonuçlar alındığı ve bunlardan uygulamalarda yararlandığı söylenemez. Özellikle Ormancılık Araştırma Enstitüsünün ve İstasyonlarının, Orman Fakültelerinin seçmiş olduğu bilimsel ve uygulamalı karakterdeki araştırma konularının bir çoklarıyla paralel nitelikte bulunduğu dikkate alınırsa, pekde rasyonel bir araştırma faaliyeti içinde bulunduğu, savunulamaz.⁽¹⁷⁾

Diğer taraftan, Orman işletmelerindeki uygulayıcılarla işbirliği halinde ve onların aktüel sorunlarının arasından seçilmesi gereken, uygulamalı ormancılık araştırma konularının, mutlaka önem derecelerine göre, sıraya konmasında ve Orman Fakültelerinin de katkısıyla mutabakata varılmasında ve her iki kuruluşun araştırma projeleri üzerinde işbirliği yapmalarında, büyük yarar vardır.

10. ORMANCILIK PLANLAMASI SORUNLARI

1961 Anayasası ve Devlet Planlama Teşkilâtı ile planlı bir döneme girildiği Ülkemizde, kalkınma planı hedefleri makro düzeyde belirlenmiş ise de, zaman zaman kalkınma planları ve uygulamaları, hükümet olan partilerin tasarruflarıyla ve bu partilerin politik temayüllerine göre, az çok, önemli değişikliklere maruz kalmış, planlama ilkelerinden sapmalar olmuştur. Bu değişiklikler ve plan uygulamada karşılaşılan güçlükler ve değişik olanaksızlıklar, yıllık yatırımların saptanan oranda gerçekleştirilememesine neden olmuş, Ülke ve Bölge planlarından beklenen ve ulaştırılması gereken sonuçlara ve değerlere varılamamış yada yaklaşılamamıştır.

Kalkınma planları hedefleri doğrultusunda, her bakanlığın kendi içinde, enazından makro düzeyde Ülke ve bölge planları ile uyumlu biçimde koordine edilmiş planları olması, büyük önem taşımaktadır. 1973/1995 dönemi için Orman Bakanlığı'nca hazırlanmış olan «Ormancılık ana planı»nın ve içinde yer alan ana ilkelerin, yeniden gözden geçirilmesinde ve daha işlenerek, gerçek makro planlar halinde, yeni bakanlık ve genel müdürlükler için ayrı ayrı olarak hazırlanmasında ve bütün planlar arasında koordinasyonun sağlanmasında yarar vardır. Bu koordinasyon yalnız

¹⁷ PAMAY, B.; KALIPSIZ, A.K. ve GÜLEN, İ. : Türkiye'de ormancılık araştırmalarının örgütlenmesi ve çalışma prensipleri. O.F.D. seri B, sayı 2, 1972.

PAMAY, B. ve Arkadaşları : Türkiye'de ormancılık öğretimi ve eğitimi. Cumhuriyetin 50. yılı yayını, 1973.

Orman Bakanlığı içinde değil, fakat aynı zamanda, diğer resmi ve özel sektör planlarıyla özellikle Ülke ve bölge planlarıyla da uyum içinde tutulmasını gerçekleştirmek, önem taşımaktadır.

Orman Bakanlığının ve genel müdürlüklerinin kendileriyle ilgili makro planları, 25 - 50 yıllık bir perspektif içinde, bir taraftan Ülke, diğer taraftan bölgeler düzeyinde, hattâ bazı ana planlar ve projeler, pilot yörelere göre hazırlandıktan sonra, bunlar, Ormançılık Yüksek Şurasında ve Devlet Planlama Teşkilâtında irdelendikten ve Kalkınma Planları hedefleriyle bağdaştırıldıktan sonra, TBMM'de kanunlaştırılmalıdır. Bu suretle, kanunlaşarak ortaya konacak olan bir ORMANCILIK ANA PLANI, hem Ülke ve Ulus yararına olur, hem de bu yolla politik baskılar, parti ve hükümet müdahaleleri etkisiz bırakılabilir. Belki, o zaman, Ülke ormanlarına; Ülke toprakları, tarımı ve hayvancılığına; hattâ diğer birçok sektörlerdeki sorunlara geçerli ve köklü çözümler getirilebilir.

Özetlemek gerekirse, ORMANCILIK, dinamik bir teşkilât olmak zorundadır. Bu teşkilât, göstereceği dinamizm için teknik eleman, ekonomik olanak ve mesleki bilgi bakımından hemen herşeye sahiptir. Etkin ve bilgili çalışmalarıyla bu meslek, Ülkenin kalkınması ve Ulusun refaha kavuşması için, üzerine düşen bütün mesleki görevleri, mutlaka eksiksiz yerine getirebilecek güçtedir. Ormançılık mesleğinin onuruna yakışır biçimde ve hiçbir meslekte görülmeyen özveri içinde, Ülkenin ve Ulusun Ormanlılardan beklediği bütün hizmetleri yerine getirmek, yalnız Onların asal görevi değil, aynı zamanda, mutlaka ödenmesi gereken vatan borcu olduğu, asla unutulmamalıdır.

Herhalde, 12 Eylül 1980 de Ülkenin ve Ulusun kaderini ellerine alan ve Ülkeyi yüceltmeyi amaç edinmiş bulunan MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ ve Hükümetleri dönemini, Ormançılık hizmetleri alanında yapılması gereken atılımlar için de müstesna bir fırsat saymanın her yönüyle çok isabetli bir davranış olacağı, kesindir. Bu, Ülkenin kalkınmasında ve Ulusun refaha kavuşmasında ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasında, elimize geçen, belki de, en son ve en büyük olanak bulunmaktadır. Bunun değeri bilinmelidir.